

[י]

מה שסומכין בשעת הדחק וצורך צבור על יחיד כנגד רבים

בכל זאת לדינא אין שום נפ"מ בזה להורות היתר לבטל מצות שמיטה מישראל בא"י חלילה לא מיבעי אם נאמר שיש כאן איסור דרבנן הרי חמורין דברי סופרים כדברי תורה ויותר מד"ת לפעמים ואפילו לדעת הרז"ה וסיעתו המקילין לגמרי לא נפקא מינה מידי שהרי הנהיגו ישראל עצמם בארץ ישראל לקיים מצות שביעית גם בשמיטת קרקע מקדם קדמתה וחלילה להורות היתר בזה לבטל מכללות עם ד' השבים לאה"ק את המצוה הקדושה והחביבה הזאת ביחוד לעת כזאת שחדת היא לנו ב"ה לזכות בקיום המצות התלויות בארץ במדה מרובה מעת אשר החל רוח ד' לפעם בלב פזורי ישראל לישא עין ולב לארץ חמדה לרצות את אבניה ולחונן את עפרה ולשדד עמקיה ולעבוד את אדמתה באהבה וחיבה יתירה

אלא שמצינו לפעמים אפילו במקום שמורות כמה משניות וסוגיות להחמיר ונהגו כן בודאי דורות רבים מ"מ כשסמכו על יחיד להקל לא מיחו בהם...

וכן יסוד נטיתם של הראשונים כהרז"ה והראב"ד עכ"פ קודם חזרה לפי דעת הרמב"ן להקל כ"כ בשמיטה בזמן הזה עד שבאו לדון שאפילו מדרבנן אינה נוהגת והשיגו מזה על הרי"ף שהעתיק דיני פרוזבול לחיוב שהם דנו שאין זה אלא מדת חסידות...

שפיר דמי לסמוך גם על יחיד במקום רבים אפילו במידי דאורייתא גם כל זה אם הי' ברור לנו לדעת המחמירין דהוי מידי דאורייתא אבל הדבר ידוע וכבר צידדנו בזה שכמה וכמה פנים בהלכה מראים לדעת הסוברים דהוי מידי דרבנן שלפיכך היה נראה שלא הי' מקום להרהר על המקילין

אבל ישראל קדושים הם וחפצים בכל לבם ונפשם לקיים קדושת המצוה התלויה בקדושת הארץ על כן במקום שהדחק הוא גדול סומכים על איזה דרך כדי להפקיע את האיסור בהשתדלות עם זה לקיים כל מה דאפשר ולהשמר בכל אופן ממה שהוא ביסודו איסור דאורייתא

אמנם עכשו שיש דרך היתר להפקעת האיסור ע"י המכירה כנהוג מאז אין כאן שעת הדחק כלל וחלילה למישבק היתירא ולאכול איסורא...

בודאי כפי ההכרח והדחק הגדול של עכשו ראוי לסמוך על היתר המכירה שהונהג מאז ואין רשות לשום אדם להרהר אחריו

[טו]

קדושת הארץ וקדושת המצוות

... ואם כך היא המדה גם ביחש הפרט של כל יחיד ויחיד שמחויב הוא בודאי בכל כחו ואונו להוציא מן הכח אל הפעל את חיוב התשוקה לבא להאחז בארץ ישראל ולא ישקע את עצמו בארץ העמים אשר בגוים אין תורה ספרי פ' עקב ודומה כמי שאין לו אלוה וישראל שבחוץ לארץ עובדי עבודה זרה בהטרה הם כמה כפולה ומכופלת היא לאין שיעור וערך המצוה הגדולה הזאת ביחש אל הבלל על כן בכל עת אשר אנו רואים שמתחילים ישראל לשום לבם לשוב לארץ ישראל והם מוציאים לפעל את תשוקת לבבם זאת במכסת נפשות עדה וקהל אנו מכירים בזה יד ד' שהואיל לזכות את ישראל במצוה הגדולה הזאת השקולה כנגד כל המצוות שבתורה מצד עצם עצמותה ואם יידמן שע"י חיוב של איזו מהמצוות התלויות בארץ יכבד ענין הישיבה בארץ לפי המצב הדחוק והפרנסה המצומצמת אשר כך היא המדה בתחילת התנוצצות אור גאולה וישועה כדבתיב כי עם בציון ישב בירושלים בכו לא תבכה חנון יחנך לקול זעקך כשמעתו ענך ונתן לכם ד' לחם צר ומים לחץ ולא יכנף עוד מוריק והיו עיניך רואות את מוריק באופן שע"י מניעת

ההפקעה של איזו מצוה או מניעת הוראה לקולא במה שהוא אפשר ע"פ גדרי תורה יבא ביטול או עיכוב לענין המצוה הגדולה והכללית של ישיבת ארץ ישראל אז בודאי תיובא רמיא על כל בעל הוראה להיות עיניו ולבו תמיד בטובתם של ישראל ולא לחוש כלל למה שמפקיעים לשעה איזו מצוה מפני ההכרח כי סוף כל סוף ישיבת ארץ ישראל מצד עצמה היא שקולה כנגד כל המצוות ולא עוד אלא שהמשכתם של ישראל לבא לארץ ישראל הגורם היסודי לכל התשועות ולכל הקדושות אשר הוא יביא ממילא בכלל כללות ישועתם של ישראל לקיום כל המצוות שבתורה כלן ומצוות התלויות בארץ בפרט במעלה קדושה מאד שאי אפשר לחשוב על דוגמתה כלל בטומאת ארץ העמים

אמנם בודאי צדקו מאד דברי הגאון בית הלוי ז"ל בטרעומתו נגד אותם אשר באו לעקור המצוה בסברות שדופות קדים בלא שום הפקעה ובלא שום הגדרה וחילוק בין מלאכות של תורה לשל דבריהם כי אנו צריכים לעסוק בענין קדוש זה בכבד ראש ויראת ד' גדולה וטהורה למען שמו הגדול ולמען עמו ונחלתו וכן כמה חסדאין מיליה שם שהארץ להראות כמה גדולה היא מצות שביעית וכיוצא בה מן המצוות התלויות בארץ אפילו אם נפטרנו מהן מן התורה ע"י הפסק היובל שמ"מ הן בכלל אזהרת חז"ל בספרי פ' עקב סמ"ג שדרשוה על דברי ירמיה הציבי לך ציונים היו מצוינים במצוות והרבה עד אין קץ יש ואנו חייבים בודאי להעיר ולעורר באהבת נעמן וגדל ערכן של המצוות בכלל ומצוות ארץ חמדתנו ובית חיינו בפרט שהן מציבות אותנו להיות לעם לד' אלהינו לחיותנו עדי עד ואפילו מה שיש פנים להפטר ממנו ע"י איזו תחבולה ג"כ נאה ויאה לעם קדוש שומר אמונים ובפרט ליושבים בארץ ד' וחבל נחלתו שיתמלאו באהבת ד' יתברך וחשק מצותיו וישתדלו לקיים באהבה גם את זה אבל מצד משקל אהבת השם יתברך אהבת המצוות ואהבת הארץ וקדושתה המחוברת באהבת כללות האומה עם בחר לו ישראל לסגולתו צריך הענין למשקל כחק משקל החסידות שעל זה נאמר ושם דרך אראנו בישע אלהים ומה שהמצב גורם ומכריח להקל ולהפקיע אשר אי לאו הכי תתבטל או אפילו תתעכב התרחבות ישוב ארצנו הקדושה חלילה לומר לבחור בזה במדת חסידות להחמיר במקום שיש פנים להקל בפרטי המצוות ולגרום ע"י חומרא זו קולא נוראה של ביטול ופחת מצוות ישיבת ארץ ישראל השקולה כנגד כל המצוות אל הכלל כולו

לפיכך בימינו אשר אחרי ההפקעה של המכירה עם הזהירות שלא להרחיב את הדבר בלא גבולי וגדרי התורה חלילה וחלילה שלא להתיר כ"א מלאכות דרבנן ע"י ישראל ודוקא במקום הדחק ובמה שנוגע לעיקר קיום הישוב לתור אחרי כל העצות אשר ע"פ חז"ל בקיום יתר פרטי חובת שביעית ולהזהר בכל ההלכות היוצאות ע"פ הוראה ברורה לפי הכרח מצב הישוב בכל פרטי פרטיו יחד עם ההערה הנכונה תמיד לחבב וליקר את המצוה הקדושה והחביבה הזאת ולהזהר בה שאפילו כשהיא נשארת בידינו בתור מדת חסידות אפילו אחר כל ההפקעות כלן אין לשער גדל ערכה וקדושתה ואור החיים הגנוז בה לעטרת גאולה וישועה הלא לא נעקרה בזה חס ושלוש מצוות שביעית מישראל ופרטים רבים ממסכת שביעית הם הלכה ומורין כן ואם לא יצורפו למעשה בקדושת השביעית עם כל הנ"ל ההיתרים המיוסדים ע"פ דעת רבותינו הראשונים כדרכה של הוראה בכל שעת הדחק וצרך רבים ובפרט גדול ועצום כזה הלא תסובב רעה רבה בישיבת ארץ ישראל וכשמפקיעים לשעה את חובת המצוות התלויות בארץ ע"י מכירה של היתר לא ירדה בשביל כך ארץ ישראל מקדושתה וכמו שבארנו בקדושתה היא קימת לגבי כל המעלות וכל הברכות האמורות לכלל ולפרט וכל הקדושות העליונות הקשורות בארץ ישראל לעדי עד בין כשהיא בידי ישראל ובין כשהיא מכורה לנכרים וכמבואר לעיל בדיוק הספרי מוישבת בארצם וחוף ממה שההפקעה אינה אלא לשעה וקיום ישוב ארץ ישראל הוא לדורות וע"י התחזקות ישוב ארץ ישראל תשבנה לנו כל החמודות הקדושות כלן וכל המצוות התלויות בארץ בכללן ודמי לאמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה חוץ מזה גם מצד עצמה באותה השנה עצמה מתקימת מצוות ישיבת ארץ ישראל השקולה ככל המצוות שבתורה בכל קדושתה והדר עליון השורה בתוכה נמצא שיש מצוה להפקיע את המצוה לשעה במקום הכרח כדי לקיים את מצוות ישיבת ארץ ישראל והמחמיר בזה יותר מן המדה האפשרית להקל אחר כל טרח ועמל העיון האפשרי בחדרי תורה הריהו נוגע בנחלת ד' מונע צמיחת קרן ישועת ישראל ומבטל מישראל את המצוה העליונה והקדושה של ישיבת ארץ ישראל השקולה ככל המצוות כלן

ואין לנו ללכת ב"א בדרך ד' כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם וצריכים אנו להשקיט לב היושבים והמתישבים באה"ק שהם מוכרחים להשתמש בדרך היתר זה כפי המדה המוכרחת להודיע אותם כי אשרי חלקם ובי טוב גורלם שזכו לשבת בנחלת ד' ושהם שמים לב לקיום המצוות התלויות בארץ כפי כחם ומה שאי אפשר לקימן הם מתנהגים בהן ע"פ דרכי הוראות חכמים להפטר מחיובם עד עת רצון וחלילה להוציא לעז על ישראל קדושים שבי ארץ שביה

המתנחלים על אדמת הקדש השבים לבצרון ומיסדים יסוד מעלה ופתח תקוה וגאולה לבית ישראל אשר באור ארץ חיים יאיר אופל גוי לא אלמן ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך

*

הנה אחרי כל האמור למעלה אע"פ שיש פנים לכאן ולכאן במחלוקת הב"י והמבי"ט אבל בשביל כך בודאי לא ישוב חיוב שביעית בשדה של נכרי שהיא מופקעת כדאמרינן שיש קנין לנכרי להפקיע מידי שביעית בשביעית בזמן הזה כמו שזוהי דעת כל רבוותא קמאי הנ"ל והב"י נוטה לומר שגם דעת הרמב"ם בכך היא ואע"פ שיותר נראה לומר שהרמב"ם לא נחית לכך מ"מ כדאי הם הגדולים שמנינו לסמוך עליהם בשעת הדחק במה שהרבים סוברים שהוא דרבנן ויש גם מי שאומרים שהיא רק מדת חסידות דעלמא בזמן הזה מצורף לזה מה שיש סברת ארנונא שעוד אין הדבר ברור שאין לסמוך על זה להתיר את כל העבודה של כל השדה כדעת הלכות ארץ ישראל ונוסף מה שישנם ספקות במנין שנת השביעית והיתר שמתירים בעבודות שהן בעצמן דאורייתא אינו אלא על ידי נברים שהוא איסור שבות ברבר שאין בו סקילה שעדין אין הדבר ברור שנפשטה האיבעיא לחומרא בבבא מציעא צ' א' ואע"ג דנקטינן לחומרא בזה מ"מ יש צידוד גדול בדבר ובפרט שאחרי המכירה אין כאן אפילו שבות שהרי הבל מודים שסומכים על מכירות כאלה במילי דרבנן וכיון שאין הקרקע של ישראל אפילו אם נאמר שלא נפקעה קדושתה אין כאן שבות עליו במה שהגוי עובד בקרקע השייכת לגוי ומה שעושים ע"י ישראל היינו רק מלאכות דרבנן במקום הדחק כשאי אפשר באפן אחר ובדבר איסור הסחורה והביעור וההוצאה לחו"ל כל מה דאפשר ודאי צריך לאהדורי אחרי כל דרכי ההיתר האמורים ואפילו המבי"ט המחמיר גבי קדושת שביעית בשל גוי הודה שאין בהם חיוב ביעור והיתרם בסחורה ובקש על זה טעמים נדחקים לסמוך עליהם מפני רוב הדחק כמבואר בדבריו באבקת רוכל

אחרי כל אלה אין מקום לערער על דרך הוראה כזו במקום דחק שנוגע להפסד של רבים אפילו אם לא הי' הדבר נוגע לישיבת ארץ ישראל וק"ו שהדבר נוגע ליסוד חיי נפש של ישיבת ארץ ישראל ולא נקבעה בזה שום הלכה קבועה רק בתור הוראת שעה כשיתברר הדבר לב"ד הגון הבקי במצב הישוב ובסדריו שאין דרך אחרת לקיומו של הישוב יעשה את מעשיו לשם שמים וד'